

Sobre la crisi econòmica

Suplement del Quadern núm. 152 de CiJ - (n. 188) - Febrer, 2008
R. de Llúria, 13, 08010 Barcelona - tel. 93 317 23 38, fax 93 317 10 94
info@fespinal.com - www.fespinal.com

Les últimes dades econòmiques –inflació, atur, borsa...– i, sobretot, la proximitat de les eleccions porten a les primeres pàgines, de gairebé tots els diaris, el pronòstic d’una propera crisi econòmica bastant probable.

Com passa sempre, cada partit s’ha preocupat més dels seus propis interessos que del que convé més al país. Alguns es limiten a afirmar: “ens ha anat la mar de bé fins ara”, en comptes de dir-nos què hem de fer en el futur. Altres s’extasien explicant que el govern ha dilapidat la bona gestió econòmica de l’època anterior, oblidant que durant gairebé tres anys i mig d’aquesta legislatura, l’economia havia anat millor que en la legislatura anterior.

En aquest Paper no podem aspirar a una anàlisi tècnica i minuciosa del problema. Però creiem que podem oferir unes breus reflexions procedents, més enllà de partidismes, d’una perspectiva ètica i d’una òptica cristiana (que pensem que, precisament per això, és profundament humana).

1. “Es veia venir”

Les crisis no esclaten de cop. Hauria estat molt útil que s’hagués fet, potser un any enrera, una mena de “biòpsia” de l’economia espanyola: no hauria estat difícil veure que, per bé que creixíem molt, no creàvem gaire riquesa. Aquesta mena de fenòmens, amb la se-

va brillantor, solen tenir peus de fang. Tanmateix, sembla que estem entossu-dits en pensar que la medicina preven-tiva diu més per a la salut biològica, que per a l'econòmica.

També en l'economia hi ha petits in-dicis, mai del tot segurs, que ens poden posar en alerta sobre les crisis quan en-cara hi seríem a temps, sense que ens hagin d'espantar. A vegades es tracta d'absurds econòmics (com allò de les "bombolles", etc.) que qualsevol raó as-senyada ha de considerar que no es po-den sostenir massa temps, perquè depe-nen d'equilibris molt inestables; tanmateix la nostra cobdícia tendeix a aclucar els ulls i a cercar només el pro-pi lucre personal mentre tractem d'ex-primir el tot el suc que es pot d'aquests absurds. Així es retarda el moment de l'explosió, però s'amplifiquen les seves conseqüències: quant més dura la bom-bolla, més gran es fa; i quan inevitable-ment arribi a esclatar, més grans seran els efectes que es produeixin.

La Bíblia ja ens avisava, en la histò-ria del patriarca Josep, que les crisis són consubstancials a la vida humana, i que els humans hem de guiar-nos més per la moderació responsable i previsor que pel malversament immediat i incons-cient. Una democràcia mancada d'edu-cació (precisament causada pels admi-rables marges de llibertat que atorguen les democràcies), així com un sistema capitalista mancat d'educació (o amb una educació asimètrica reservada no-més a uns pocs beneficiaris), tendeixen a incubar aquestes cèl·lules malignes de cobejança que algun dia acaben esclatant.

Pel que fa al nostre país, malaurada-ment no podem presumir tant d'èxits educatius com d'èxits futbolístics. Com

tampoc podem presumir d'ésser previ-sors. En efecte, era cosa sabuda que el mercat immobiliari estava a Espanya pels núvols i que fa més de dos anys que els indicadors internacionals deien que era un dels més desorbitats. Només no-saltres persistíem en ignorar-ho. No és d'estranyar, doncs, que ara, amb una precisió no mancada de *Schadenfreude* (alegria pel mal dels altres), la premsa internacional digui que "el castell de cartes espanyol comença a desplomar-se".

2. "Que no s'escampi el pànic"

Els economistes solen dir que, da-vant la possibilitat d'una crisi, la man-ca de confiança només porta a accele-rar-la i agrandir-la. En aquest moment no ens trobem encara en una autèntica crisi, sinó en una seriosa possibilitat que la crisi es produeixi. Aquí valdria l'e-xemple clàssic del teatre en el que es de-clara un incendi, i el pànic i l'ànsia de tots per sortir corrent del local acaba produint tantes morts o més que les que hauria produït el foc. El que cal en aquest cas és una evacuació ben orde-nada, perquè és així com serà més ràpi-da.

Imaginem-nos què passaria si un as-pirant a director del Liceu, comencés a cridar als espectadors espaordits: "això és només el resultat d'una mala gestió de la direcció del Liceu, i ara tots mori-reu!", en el moment de declarar-se un petit incendi i en mig del pànic del pú-blic... Una conducta com aquesta no no-més seria moralment irresponsable, si-nó que seria fatal per a aquell que la protagonitza, perquè, suposant que arri-bés a la direcció del Liceu, segurament

li tocaria gestionar més un camp de ruina que un edifici danyat.

Bé, doncs, ens sembla que aquesta ha estat la conducta de l'oposició des que es va entreveure la crisi, igual que ho ha fet amb el terrorisme i altres problemes: tractar les qüestions d'Estat com a plataforma d'autopromoció, i no com a problemes de tots. Això és pensar només en un mateix, i no en l'Estat, i acabar dient que un té la solució, sense dir quina és.

3. Les borses flaques

S'ha de saber que una bona part de la crisi és deguda a factors internacionals més que a una mala gestió econòmica. A tall d'exemple concret, es pot dir que no hi ha cap economia que pugui suportar que el preu del petroli pugui de 30 a 100 dòlars en menys de quatre anys. Però, més enllà d'aquest exemple, és innegable que les economies estan dominades pel cicle econòmic, i que aquest comporta de tant en tant una crisi. Marx atribuïa aquestes crisis a la pròpia contradicció interna del sistema capitalista: un sistema en el que la política no té poder sobre l'economia, sinó exactament a l'inrevés. Els panegiristes del sistema han fet mans i mànegues perquè aquest principi quedi intocat, argumentant que les intervencions distorsionen el mercat i el priven del seu infal·lible poder harmonitzador.

També la mala forma de globalització que hem fomentat fa que actualment l'economia s'hagi internacionalitzat molt abans que els drets humans, i que en bona part s'escapi del poder dels diferents governs. La llibertat de moviment dels capitals, en particular, a esdevingut una caixa de Pandora, de

beneficis dubtosos, però amb un potencial malèfic ben experimentat. Els països que avui s'anomenen "emergents" (abans, subdesenvolupats) ja fa anys que pateixen aquest mal, i això és precisament el que impedeix que la majoria d'ells puguin realment emergir.

En els temps bíblics, les crisis econòmiques podien venir a causa d'èpoques de sequera o de desastres naturals: per això es parlava aleshores de "vaques grasses" i "vaques flaques", com fou el cas en l'esmentat episodi de Josep a Egipte. Avui, a més de les possibles amenaces climàtiques, les crisis són provocades sovint per la cobdícia dels homes i pel sistema que s'ha bastit sobre ella: per això hom podria parlar més aviat d'èpoques de "borses grasses" i "borses flaques".

Per això, a més dels imprescindibles primers auxilis, una crisi econòmica ens hauria de portar a preguntar-nos: què és el que falla en el sistema econòmic mundial perquè es produeixin periòdicament aquests accessos de febre. La crisi del 29 va portar a comprendre i corregir algunes coses. Tan de bo la crisi actual ens porti a donar un altre pas endavant.

4. Que no ho paguin els més febles

Una lliçó d'ètica elemental (i una de les lliçons que hom va aprendre en la crisi del 29, que va ser l'origen de la seguretats social als Estats Units) és que la crisi s'ha de superar amb l'esforç de tots i amb l'aportació una mica més gran d'aquells que tenen i poden més. Una temptació congènita amb el que és la cobdícia humana és la que porta a fer que la crisi la paguin només o majorità-

riament aquells que poden menys (els quals són molts més en nombre). Aquesta solució pot semblar àdhuc més eficaç, ja que els més dèbils tenen menys poder per a presentar resistència. No seria just que ara es fes recurs a la retallada de despeses socials (assegurances d'atur, sous mitjans o mínims –que ja són aquí injustament baixos en comparació amb els de la UE–, prestacions de la seguretat social...). La baixada dels impostos pot ser útil si es dona una condició: que afecti només als qui tenen menys, sense que s'obrin esquerdes que permetin que hi entrin també els qui tenen més. I que no es rescabali després amb impostos indirectes, que són en principi menys justos, ja que afecten igualment a tots, tant si tenen molt, com si tenen poc. Les dades indiquen que aquest ha estat el camí que s'ha seguit en l'última dècada en política fiscal. La prudent política fiscal de l'última legislatura ha permès d'obtenir un lleuger superàvit en els comptes públics, de manera que hi ha marge perquè hi hagi un estímul fiscal sense perjudicar ningú. I no hi ha cap mena de justificació per a una política fiscal restrictiva.

Que pateixin menys els qui menys tenen podria semblar que és un camí de sortida poc eficaç. Però això no és així. Per a reduir el risc d'una recessió, el mitjà més eficaç a curt termini és l'estimulació del consum privat; i la forma més eficaç de fer-ho és ajudar els qui perceben rendes més baixes, ja que aquests estalvien menys que els de ren-

des altes. Almenys aquesta vegada la solució més eficaç coincideix amb la més humana.

Ja hem dit que els més febles tenen menys mitjans per a protegir-se d'una solució injusta. Cal no oblidar que, precisament per això, quan la situació esclata ho fa d'una manera desfermada i desproporcionada. Quelcom d'això és el que ha succeït a França pel que fa a la integració dels immigrants, que foren benvinguts com a mà d'obra barata, però no com a ciutadans iguals. No voldríem ser profetes de calamitats, però la història és a l'abast a fi que puguem aprendre d'ella. I tal vegada seria bo evocar que l'any vinent es complirà el centenari d'aquella qualificada com a "Setmana tràgica" de Barcelona, que va esclatar en bona part per falta de solidaritat d'un partit que, paradoxalment, s'anomenava Solidaritat Catalana i s'enfrontava amb la Solidaritat Obrera en la crisi econòmica produïda per la pèrdua de les últimes colònies i el conflicte del Marroc.

Tan de bo que l'actual crisi econòmica –si arriba i no es queda en un mer alentiment– no acabi portant a cap "període tràgic" derivat de l'entossudiment en gestionar-la de manera injusta.

4 de gener de 2008

*Benjamí Bastida, Nacho Beltran,
Guillermo Casanovas, J.I. González-
Faus, Alfredo Pastor, Ramon Xifré.*

*Membres del Seminari Intern
d'economia de CiJ.*